

JOHANNES

4:27-42

Steve Gregg bespreekt het vervolg van Jezus' ontmoeting met de Samaritaanse vrouw en haar getuigenis in de stad.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/johannes/4-27-42

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Herhaling: het gesprek bij de put over water	6 min	4
2	Ga uw man halen: de geestelijke dorst naar God	3 min	7
3	Jezus onthult het verleden van de vrouw	2 min	8
4	Zij herkent Hem als profeet	3 min	9
5	De Profeet uit Deuteronomium en de Messias	3 min	11
6	De vraag naar de juiste plaats van aanbidding	6 min	13
7	Aanbidden in geest en waarheid	3 min	15
8	Jood en Samaritaan: kennis van God	2 min	17
9	Ik ben het: Jezus openbaart Zich als Messias	3 min	18
10	Petrus en Kajafas: erkenning van de Messias	2 min	19
11	Het karakter van de Samaritaanse vrouw	5 min	21
12	De discipelen keren verbaasd terug	2 min	23
13	De vrouw getuigt in de stad	2 min	24
14	Voedsel en het letterlijk nemen van woorden	3 min	25

15	Mijn voedsel is de wil van God doen	2 min	28
16	De oogst is wit: zaaien en oogsten	3 min	29
17	Verschillende gaven bij zaaien en oogsten	3 min	31
18	De Samaritanen nodigen Jezus uit	3 min	32
19	Zaligmaker van de wereld	2 min	34
20	Mentaal geloof versus persoonlijke kennis	4 min	35
21	Van horen zeggen naar persoonlijke openbaring	2 min	37
	Om verder te lezen		38

1

Herhaling: het gesprek bij de put over water

Nou, we pakken de draad weer op waar we vorige keer gebleven waren in Johannes 4, toen Jezus dit gesprek had met de Samaritaanse vrouw die Hij ontmoette bij een put dichtbij de stad Sichar in Samaria, een plaats waar Joden gewoonlijk niet kwamen. Jezus en Zijn discipelen, allemaal Joden, trokken erdoorheen. Zijn discipelen waren de stad ingegaan om voorraden te halen. Ze waren onderweg van Judea naar Galilea. Bij aankomst in Galilea zou Jezus beginnen aan wat we gewoonlijk Zijn grote Galilese bediening noemen, wat het middelpunt van de aandacht is in de andere evangeliën. Bijna alle wonderen en bijna alle prediking en gelijkenissen en zo, die we in de andere evangeliën vinden, vonden plaats tijdens Zijn Galilese bediening. Tot dit punt heeft Johannes ons nog niet eens zo ver in het leven van Christus gebracht. Alleen Johannes levert dit vroegere materiaal over dingen die Jezus deed vóór de Galilese bediening, maar Hij is onderweg daarnaartoe. En voor het einde van dit hoofdstuk verricht Hij inderdaad een wonder in Galilea en zet daarmee die periode in gang die het middelpunt zal zijn van de andere evangeliën, maar niet zo zeer van dit evangelie.

In het gesprek met deze vrouw die water kwam putten, was Hij begonnen met haar te vragen Hem water te geven, en zij was verrast zo'n verzoek te horen, omdat Hij een Jood was en zij een Samaritaanse. Er bestond geen liefde tussen de Joden en de Samaritanen. Ze verachtten elkaar doorgaans. Bovendien was het in die cultuur ongebruikelijk dat een man in het openbaar met een vrouw sprak. Vrouwen bleven meestal thuis, en als ze naar buiten moesten, negeerden ze de mannen en gingen terug naar huis. De rabbijnen vonden het niet veilig voor een man om met een vrouw te praten. Sterker nog, de rabbijnen hadden een gezegde: spreek niet lang met een vrouw, zelfs niet met je eigen vrouw, en al helemaal niet met de vrouw van een ander. Dat was een rabbijns gezegde uit die tijd.

Jezus doorbrak dus op twee manieren de gewoonte: door met een vrouw te spreken en door met een Samaritaanse te spreken. Het was vooral dat laatste wat haar verraste. Ze zei:

De Samaritaanse vrouw dan zei tegen Hem: Hoe vraagt U, Die een Jood bent, van mij te drinken, die een Samaritaanse vrouw ben? Want Joden hebben geen omgang met Samaritanen.

JOHANNES 4:9

Ze hebben niets met Samaritanen te maken. Ze hebben niets gemeenschappelijk. Ze delen zeker geen waterkruiken om uit te drinken. En Jezus negeerde haar vraag min of meer en zei:

Jezus antwoordde en zei tegen haar: Als u de gave van God kende, en wist Wie Hij is Die tegen u zegt: Geef Mij te drinken, u zou het Hem hebben gevraagd en Hij zou u levend water gegeven hebben.

JOHANNES 4:10

En zij zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, U hebt geen emmer en de put is diep; waar hebt U dan het levende water vandaan?

JOHANNES 4:11

Ze dacht dat Hij met levend water het stromende water bedoelde dat op de bodem van die artesische put opwelt, want die put bestaat vandaag de dag nog steeds en heeft op de bodem een bron. Er was dus op de bodem wat men in die tijd levend water zou hebben genoemd. Het was vers, stromend water. En ze dacht dat Hij aanbood om water voor haar uit de bodem van de put te halen, terwijl Hij niets had om mee te putten. Ze zei:

je hebt niks om mee te putten. De put is diep. Hoe wil je me dan dat levende water geven?

Toen veranderde Hij het gesprek een beetje om duidelijk te maken dat Hij het over iets anders had dan het water in die put. Aan het eind van haar eerste antwoord vroeg ze Hem:

Bent U soms meer dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven heeft en zelf daaruit gedronken heeft, evenals zijn kinderen en zijn kudde?

JOHANNES 4:12

En Hij zei:

Jezus antwoordde en zei tegen haar: Ieder die van dit water drinkt, zal weer dorst krijgen, maar wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen. Maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een bron worden van water dat opwelt tot in het eeuwige leven.

JOHANNES 4:13-14

Met andere woorden, natuurlijk water is iets wat je steeds opnieuw moet gebruiken om je dorst te lessen, omdat dorst een terugkerend verschijnsel is, en daarom moet het drinken van water ook een terugkerend verschijnsel zijn. Maar Hij heeft het over iets dat een voortdurende voorziening zal zijn, een fontein die van binnen voortdurend opborrelt en een dorst blijvend stilt, die nooit meer met tussenpozen hoeft terug te keren. Deze dorst zal niet terugkerend zijn. Het zal voorbij zijn. Zolang je deze fontein in je hebt opborrelen, zal je dorst voor altijd gestild zijn.

En ze dacht nog steeds, misschien met wat minder zekerheid, dat Hij het over gewoon water had. En ze zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, geef mij dat water, opdat ik geen dorst meer zal hebben en niet hier hoeft te komen om te putten.

JOHANNES 4:15

Het is mogelijk dat er een zweem van ironie in haar uitspraak zat. Eigenlijk scepsis. Ik bedoel, wie zou niet sceptisch zijn als ze dacht dat Hij het over gewone dorst en water had, en dat Hij een soort magisch water had waarvan je, zodra je het drinkt, nooit meer hoeft te drinken? Ze zou van nature sceptisch zijn geweest, tenzij ze dat niet was, tenzij ze gewoon goedgegelovig was. Sommige mensen waren dat. Ik bedoel, niet

iedereen was ontwikkeld of wereldwijd, en er liepen allerlei soorten tovenaars rond, vooral in Samaria. Filippus kwam later, in Handelingen 8, precies in die streek een heel belangrijke tovenaar tegen. Maar misschien dacht ze dat Hij een tovenaar was. Hij beweerde immers een soort magisch water te hebben. Ze wist het niet zeker. Maar ze zei: luister, wat U ook bedoelt, dat klinkt goed in mijn oren. Dat zou me goed uitkomen, water te hebben dat voorkomt of overbodig maakt dat ik steeds weer hierheen moet komen.

2

Ga uw man halen: de geestelijke dorst naar God

Nu, of ze nu sceptisch was dat Hij het echt kon waarmaken, maar Hem gewoon een plezier deed, of dat ze werkelijk geïnteresseerd was maar Hem niet begreep — het is soms erg moeilijk om haar te doorgronden. Maar Hij zei gewoon:

'Ga je man eens halen.'

Nu had ze al die tijd meegespeeld met heel deze water-analogie, en Hij was klaar om het weer om te gooien en te stoppen met over water te praten, en over te gaan op de kwestie van wat voor dorst Zijn water zou lessen, wat natuurlijk die dorst was die in ieder mens is om verbonden te zijn met zijn Schepper.

En die dorst bestaat het sterkst bij hen die de vervreemding het meest voelen. Alle mensen die Christus niet hebben, zijn vervreemd van God, en toch zijn mensen niet gemaakt om vervreemd te zijn van God. Het is alsof je een machine bent die gemaakt is om op een bepaalde brandstof te draaien, maar de brandstof is er niet. Er ontbreekt iets heel wezenlijks, en dat wordt gevoeld door gevoeligere mensen op hun gevoeligere momenten. Niet allen weten dat het God is die ze missen, maar ze weten dat ze iets missen. En veel mensen zijn voortdurend op zoek om die dorst met iets te vullen.

Salomo somde in het boek Prediker veel dingen op die hij had geprobeerd — al gebruikte hij niet de woorden 'de dorst lessen', dat is beslist waar hij het over had. Hij probeerde allerlei dingen — opleiding en filosofie en tuinbouw en muziek en vrouwen en geld — en probeerde alles wat de wereld belooft enige vorm van bevrediging te brengen, maar hij vond het onbevredigend. Hij vond het frustrerend, als het najagen

van wind. Het was leegte, zei hij. En zo hebben we in Salomo's geval een heel goed voorbeeld van de wanhoop van iemand die die honger voelt, maar niet weet waar hij heen moet om die dorst te stillen.

Deze vrouw had blijkbaar geprobeerd die dorst te stillen in relaties met mannen. Ze had ten minste zes belangrijke relaties gehad, waarvan vijf echte huwelijken waren, en bij de laatste woonde ze feitelijk samen met een man. Het is niet moeilijk te ontdekken waarmee ze zichzelf het liefst probeerde te troosten. En toch verschilde ze niet van bijna ieder ander. De manier waarop mensen die Christus niet kennen van elkaar verschillen, zit niet daarin dat sommigen goed zijn en anderen slecht, of dat sommigen tevreden zijn en anderen niet, maar simpelweg in hun keuze van zelfmedicatie, hun eigen behandeling van die dorst, in hun poging om die te lessen.

3

Jezus onthult het verleden van de vrouw

Jezus wist dat, wilde ze begrijpen wat het levende water was, ze zich bewust moest worden van wat de dorst was waarover Hij het had. En dus zei Hij:

'Ga je man eens halen.'

Hij wist dat ze geen man had. De vraag was erop berekend om haar ertoe te brengen te vermelden dat ze geen man had, zodat Hij deze kwestie ter sprake kon brengen, die als een laserstraal gericht zou zijn op haar geestelijke honger en dorst.

En ik geloof dat ze wel degelijk geestelijke dorst had. Ik geloof niet dat ze slechts cynisch, sceptisch en sarcastisch was tegen Jezus. Vanwege Jezus' openheid tegenover haar en hoeveel Hij haar vertelde — Jezus verspilde Zijn woorden niet aan mensen die niet ontvankelijk waren. Ik denk dat Hij in haar iemand vond die werkelijk de voorbereiding van hart had om geïnteresseerd te zijn in wat Hij zei, en die die dorst had. Als Jezus in haar geen dorst had gezien, had Hij waarschijnlijk een andere analogie gebruikt, een andere benadering van evangelisatie. Hij richtte Zich op wat Hij in haar zag, en dat was iets wat ze probeerde te bevredigen, iets wat ze probeerde te lessen, en ze had blijkbaar al vele, vele jaren geprobeerd het te lessen met verscheidene huwelijken, en zelfs nadat ze klaar was met trouwen, nog steeds met een relatie.

Dus toen Hij zei:

'Ga je man eens halen,' zei ze eenvoudigweg:

'Ik heb geen man.'

Ze gaf uit zichzelf geen andere informatie. Misschien was de rest van de informatie iets waarover ze met vreemden niet zou spreken, en waarover ze zich mogelijk enigszins schaamde. Vooral als, zoals ik geloof, ze zich overtuigd voelde en verlangde weer verbonden te raken met God. Dat is de dorst die ze had, een dorst naar God, waarvan ze niet wist hoe ze Hem moest vinden.

En ze zei:

'Ik heb geen man.'

En Jezus zei:

De vrouw antwoordde en zei tegen Hem: Ik heb geen man. Jezus zei tegen haar: U hebt terecht gezegd: Ik heb geen man, want vijf mannen hebt u gehad en die u nu hebt, is uw man niet; dat hebt u naar waarheid gezegd.

JOHANNES 4:17-18

4

Zij herkent Hem als profeet

En doordat Hij zo tegen haar sprak, beseftte ze meteen dat Hij geen gewoon man was. Ze zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, ik zie dat U een profeet bent.

JOHANNES 4:19

Het lijkt een beetje op wanneer Hij tegen Nathanaël zei:

Nathanaël zei tegen Hem: Vanwaar kent U mij? Jezus antwoordde en zei tegen hem: Voordat Filippus u riep, toen u onder de vijgenboom was, zag Ik u.

JOHANNES 1:48

Nathanaël zei:

'U bent de Zoon van God.'

Jezus verbaasde mensen voortdurend door dingen te onthullen die ze niet hadden verwacht dat Hij zou weten.

Dit fenomeen, trouwens, is het vermogen om dingen over mensen te weten waar je normaal gesproken geen natuurlijke toegang toe hebt qua informatie. Dit wordt gewoonlijk gezien als een gave van de Geest, die Pinkstermensen en charismatici, voor zover ik weet, aanduiden als de gave van het woord van kennis. En misschien hebben ze gelijk, want zo'n gave wordt inderdaad in de Bijbel genoemd, in 1 Korinthe 12, waar Paulus de gaven van de Geest begint op te sommen — negen in totaal worden er in dat hoofdstuk genoemd. Hij noemt eerst het woord van wijsheid, dan het woord van kennis, en dan nog een aantal andere. Ook profetie staat in die lijst, en nog meer. En Paulus legt nergens uit wat hij bedoelt met het woord van wijsheid of het woord van kennis. Die uitdrukkingen komen alleen voor in die ene passage, in een opsomming. Ze spreken dus niet voor zichzelf. Wat bedoelt hij dan met woord van wijsheid, woord van kennis? Moderne Pinkstermensen en charismatici denken het te weten, en misschien is dat ook zo, maar zij geloven dat het woord van kennis dit fenomeen is dat Jezus liet zien: wanneer God aan iemand feiten over een ander onthult die diegene op natuurlijke wijze niet kan weten — wanneer iemand een bovennatuurlijk inzicht heeft in feiten over mensen, zoals Nathanaël onder de vijgenboom, of de huwelijksgeschiedenis van de vrouw.

Ik weet echter niet of dat de gave van het woord van kennis is. Als dat niet zo is, weet ik niet zeker wat Paulus bedoelde toen hij het woord van kennis noemde — hij heeft ons immers niet verteld wat hij ermee bedoelde. En daarom kunnen we er niet zeker van zijn dat dit specifieke fenomeen is waar hij op doelde, want dit fenomeen was in Israël al bekend in het Oude Testament, en deze vrouw wist dat ook:

U bent een profeet.

Het vermogen om mensen dingen over zichzelf te vertellen die degene die het onthulde niet op natuurlijke wijze geleerd had, was over het algemeen onderdeel van de gave van profetie. Elisa wist dat zijn knecht Gehazi stiekem een afspraak had gesloten om geld aan te nemen van Naäman de Syriër. En hij liet merken dat hij dat wist. Dat kwam doordat Elisa een profeet was. En het lijkt erop dat het weten van zulke dingen onderdeel is van de gave van profetie, die in Paulus' lijst apart staat van de gave van het woord van kennis. Dus ik weet niet of dit het woord van kennis is, of gewoon een functie van profetie.

Zij zag het als profetie. Ze zei:

Heer, ik zie dat U een profeet bent.

5

De Profeet uit Deuteronomium en de Messias

En natuurlijk had ze gelijk — maar ook weer niet helemaal. Hij was dé profeet uit Deuteronomium. De Samaritanen aanvaardden alleen de Thora, de eerste vijf boeken van ons Oude Testament. Ze aanvaardden niet de andere delen van het Oude Testament die de Joden wel aanvaardden. Daarom aanvaardden ze de profetische boeken, en zelfs de geschiedkundige boeken, niet als Schrift. Ze aanvaardden alleen de geschriften van Mozes als Schrift. Daarom verwachtte de Samaritaanse religie geen andere profeet meer dan de komende Messias. Want Mozes had in Deuteronomium 18 gezegd:

Een Profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik, zal de HEERE, uw God, voor u doen opstaan; naar Hem moet u luisteren.

DEUTERONOMIUM 18:15

Er was dus sprake van — niet zomaar een profeet, maar dé profeet bij uitstek, de ultieme profeet die Mozes had voorspeld.

We weten uit latere Nieuwtestamentische geschriften, uit het boek Handelingen — de toespraak van Petrus in Handelingen 3 en die van Stefanus in Handelingen 7 — dat beide toespraken verwijzen naar deze voorzegging van Mozes, dat er een andere profeet zoals Mozes zou komen. En Petrus en Stefanus identificeerden deze profeet allebei met Jezus, zodat we dankzij hen weten dat de profeet waar Mozes over sprak dezelfde persoon is als de Messias, omdat we weten dat Jezus ook de Messias is. Dat voelden de Samaritanen ook zo aan. Zij hadden het gevoel dat die profeet de Messias zou zijn. De Joden hadden die zekerheid niet helemaal. Want toen ze bij Johannes de Doper kwamen, zeiden ze:

En dit is het getuigenis van Johannes, toen de Joden priesters en Levieten uit Jeruzalem stuurden om hem te vragen: Wie bent u? En hij beleet en ontkende het niet, maar hij beleet: Ik ben de Christus niet. En zij vroegen hem: Wat dan? Bent u Elia? En hij zei: Ik ben het niet. Bent u de Profeet? En hij antwoordde: Nee.

JOHANNES 1:19-21

— daarmee bedoelden ze de profeet over wie Mozes had gesproken. Hij had toen al gezegd dat hij niet de Messias was. Het is dus duidelijk dat de Joden er niet zeker van waren dat die profeet gelijkgesteld moest worden aan de Messias. Maar in de Samaritaanse religie was dat wel zo. En ze verwachtten eigenlijk geen andere profeten, totdat de Messias zou komen — de voortreffelijke profeet over wie Mozes had gesproken.

Toen ze dus zei:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, ik zie dat U een profeet bent.

JOHANNES 4:19

— vanuit de Samaritaanse geloofsopvattingen zou het logisch zijn geweest voor haar om te denken dat als Hij werkelijk een profeet was, Hij waarschijnlijk de Messias was. In feite is het zo dat ze later zegt:

De vrouw zei tegen Hem: Ik weet dat de Messias komt (Die Christus genoemd wordt); wanneer Die gekomen zal zijn, zal Hij ons alles verkondigen.

JOHANNES 4:25

— misschien was ze aan het polsen of Hij zou zeggen: 'Nou, dat ben Ik.' En inderdaad, dat deed Hij. Misschien bedoelde ze die uitspraak als een soort uitnodiging aan Hem om Zich als de Messias te openbaren. Maar zover zijn we nog niet. Haar eerste opmerking was:

Heer, ik zie dat U een profeet bent.

En daarna begint ze over religie te praten, en dat is eigenlijk precies het onderwerp waar Jezus naartoe wilde, want daar zat haar diepste verlangen.

6

De vraag naar de juiste plaats van aanbidding

Religie is het middel waarmee mensen proberen contact te maken met God — proberen opnieuw contact te maken met God, zouden we kunnen zeggen — omdat mensen het gevoel hebben dat deze verbinding met God op de een of andere manier oorspronkelijk en aan onze staat eigen is, maar dat we die gewoon kwijtgeraakt zijn. We zijn niet normaal zonder die verbinding. Het is iets wat ons tussen de vingers is doorgeslipt, en we zijn nu vervreemd van iemand met wie we verzoend moeten worden. Maar hoe komen we van hier naar daar? Daar is religie voor. Ga naar de tempel, breng een offer, doe verzoening voor je zonden, kom weer goed met God. Dat is wat religie is. Maar de Samaritanen en de Joden hadden verschillende religies en verschillende tempels op verschillende plaatsen. De Joden in Jeruzalem hadden de tempel — niet de oorspronkelijke tempel van Salomo, die verwoest was, maar een tempel die op dezelfde plek herbouwd was: eerst stond daar de tempel van Zerubbabel en later die van Herodes. Daar brachten de Joden hun offers. De Samaritanen hadden een andere religie op een andere plaats: de berg Gerizim, precies daar waar die put is, in de schaduw van de berg Gerizim, met zicht erop. En daar hadden zij hun tempel.

En dus zegt ze: 'Meneer, ik zie dat u een profeet bent. Laat me eens kijken of u een geschil voor me kunt beslechten: ons volk zegt dat we God moeten aanbidden' — lees: offers brengen. Dat is wat aanbidding betekent voor het Joodse denken, voor het oude denken: aanbidding betekent offers brengen. Voor ons betekent aanbidding zingen, bidden, in sommige tradities knielen — wat voor rituele dingen we ook doen. Er wordt geen bloed geofferd, want we hebben geen bloedoffers meer. Maar in alle oude religies, óók in het jodendom, betekende aanbidding specifiek het brengen van offers op een altaar voor God. En ze zei: ons volk zegt dat we moeten aanbidden, dat wil zeggen onze offers hier op de berg Gerizim brengen. Jullie Joden zeggen iets anders. Jullie zeggen dat Jeruzalem de plaats is waar mensen moeten aanbidden. En dus vraagt ze Hem om hierover een beslissing te nemen.

Zoals ik al zei toen we het hier eerder over hadden, hebben sommige mensen die over dit hoofdstuk spreken de indruk dat de vrouw zich plotseling overtuigd van zonde voelde toen Jezus haar vijf vorige huwelijken en haar huidige situatie noemde. Ze zou Zijn aandacht van haar schuld hebben willen afleiden en bijna wanhopig naar elk onderwerp hebben gegrepen om het gesprek een andere kant op te sturen. En wat is daar beter voor dan je te richten op de religieuze controverse tussen hun twee volken, tussen hun twee naties. Dus dit was een afleidingsmanoeuvre van haar. Nou, laten we eens kijken, vergeet die kwestie met mijn man, maar waar is de juiste plaats voor ons om te aanbidden? En sommige mensen behandelen dit alsof het gewoon een oppervlakkige, plotselinge en bijna willekeurige verandering van onderwerp was.

Maar ik denk het niet. Ik denk dat ze zich heel goed bewust was dat ze losgeraakt was van God, en dat haar levensstijl was wat haar had losgemaakt. Ik geloof dat ze zich daarvan bewust was. Zij hadden de Pentateuch. Ze wist dat ze gezondigd had. Ze wist dat ze tekortgeschoten was. Ze wist dat ze niet leefde zoals God wilde dat ze zou leven, en dat God daarom geen behagen in haar kon hebben. Maar ze wist niet waar ze heen moest om die verbinding te herstellen. En dat was haar dorst. Dat was de dorst die geleest moest worden, waarover Jezus met haar was komen spreken. Ze dorst naar God, maar ze weet niet waar ze Hem moet vinden. En het heeft geen zin om naar de verkeerde plaats te gaan, want het was heel sterk de opvatting van de Joden dat als je niet in Jeruzalem offerde, je net zo goed helemaal niet kon offeren. Jeruzalem is de enige plaats waar God je zal ontmoeten. En de Samaritanen hadden een soortgelijk idee over de berg Gerizim.

Ze wist dus dat er controverses was, maar ze wist niet wie er gelijk had. Aan de ene kant wilde ze ongetwijfeld loyaal zijn aan haar eigen religie, die van de Samaritanen, maar blijkbaar vermoedde ze dat de Joden weleens gelijk konden hebben, al wist ze het niet zeker. Dus nu heeft ze een profeet, een geïnspireerd man, die deze langlopende kwestie kan beantwoorden. En ze zegt: wat is de juiste plaats om te aanbidden? Dat zegt ze niet letterlijk, maar dat is wat ze bedoelt. Ze bedoelt: wat is de juiste plaats om te aanbidden? Mijn volk zegt hier, jullie volk zegt daar. En wat ze eigenlijk zegt is: als ik een offer zou willen brengen en verzoening zou willen doen voor het leven dat ik geleid heb — wat ik trouwens al heel graag had willen doen — dan ben ik alleen maar verlamd geweest door onzekerheid over waar de plaats is die God zou aanvaarden. Wat is de juiste plaats?

Ik denk niet dat er iets willekeurigs zat in het onderwerp dat ze aansneed. Ik denk dat het precies de kern van haar zorgen raakte. Ze voelde de behoefte om verzoening te doen voor haar zonde en om weer goed te komen met God. Dus ze moest het weten, en nu, voor het eerst in haar leven, was er iemand van wie ze overtuigd was dat hij het haar kon vertellen. Waar wil God dat we aanbidden? Dit is de eerste keer in mijn leven dat ik een profeet ontmoet. En hier is Hij, precies hier bij deze put. Dus zou u dit voor me kunnen beslechten?

7

Aanbidden in geest en waarheid

En dat deed Jezus ook. Hij zei tegen haar dat het niet uitmaakt wie er gelijk heeft en wie ongelijk in die kwestie, want het gaat allemaal heel snel veranderen.

Jezus zei tegen haar: Vrouw, geloof Mij, de tijd komt dat u niet op deze berg, en ook niet in Jeruzalem de Vader zult aanbidden.

JOHANNES 4:21

Jezus deed voortdurend, in Zijn bediening, voorspellingen over het einde van het Joodse systeem. En het Samaritaanse systeem eindigde op hetzelfde moment, binnen veertig jaar hierna, toen de Romeinen zowel de tempel in Jeruzalem als de tempel

op de berg Gerizim verwoestten. Geen van beide is sindsdien herbouwd. Dus niemand aanbidt tegenwoordig nog in Jeruzalem of op de berg Gerizim op de voorgeschreven manier.

Nu zou je kunnen zeggen: maar als je vandaag naar Israël gaat, aanbidden de Joden dan niet in Jeruzalem? Niet op een manier die de Bijbel voorschrijft. Ze hebben geen tempel. De enige voorgeschreven aanbidding in het Oude Testament is het brengen van dieroffers door de handen van een Levitische priester, in een tempel of tabernakel. Ze hebben geen van beide. Ga je nu naar Jeruzalem, dan is daar geen tempel. Er is daar al bijna tweeduizend jaar geen tempel geweest. Dat systeem is verdwenen. Het feit dat het Joodse volk over het algemeen Jezus niet aanvaardt als het uiteindelijke verzoenende offer, betekent dat ze zonder enig verzoenend offer zitten. Ze hebben ook geen dieroffers meer, en kunnen die ook niet hebben, omdat er geen tempel is.

Dus Jezus had gelijk. Mensen zullen nooit meer op deze plekken in Jeruzalem of in Samaria aanbidden. Maar Hij zegt dat het er niet toe doet, want God is niet op zoek naar mensen die naar de juiste plek gaan. Hij is op zoek naar mensen wier hart juist is.

Maar de tijd komt en is er nu, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid, want de Vader zoekt wie Hem zo aanbidden.

JOHANNES 4:23

Hij is geen gewone God, zoals de heidense goden, die gewoon blij zijn met dieroffers en ritueel. Hij is blij omdat Hij Geest is, zegt Jezus. Hij is blij met geestelijke dingen.

God is Geest en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.

JOHANNES 4:24

Ze moeten, met andere woorden, innerlijk zijn in hun aanbidding, in hun geest, niet alleen in uiterlijk gedrag, niet alleen in uiterlijk ritueel. En ze moeten aanbidden in waarheid, wat betekent in oprechtheid, in eerlijkheid, in integriteit, in tegenstelling tot de huichelaars die er een hele show van maken, waar Jezus vaak naar verwees. Dus Hij vertelt haar dat het niet langer gaat om waar je aanbidt. Het gaat alleen om hoe je

aanbidt. Is jouw aanbidding innerlijk of enkel uiterlijk? Met andere woorden, komt het uit het hart en uit de geest, of is het alleen uiterlijk vertoon? Is het oprecht, of is het toneelspel zoals bij de Farizeeën?

8

Jood en Samaritaan: kennis van God

Hij zei ook tegen haar:

U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de zaligheid is uit de Joden.

JOHANNES 4:22

Dus Hij zei wel dat, ongeacht waar de juiste plek om te aanbidden is, de Joden in elk geval weten wie ze horen te aanbidden. Nogmaals, het probleem van de Samaritanen was niet zozeer dat ze op de verkeerde plaats aanbaden, maar dat ze niemand aanbaden die ze kenden. Ze wisten niet wie God was. De Joden hadden dat voor op de Samaritanen, maar zowel de Joden als de Samaritanen waren in gelijke mate vatbaar voor de verkeerde soort aanbidding, rituele en huichelachtige aanbidding, tegenover aanbidding in geest en in waarheid.

En toen Hij haar deze dingen vertelde, zei Hij dus tegen haar dat je geestelijk verbonden kunt zijn met God, zonder je zorgen te hoeven maken over waar een dieroffer naartoe moet, omdat God is waar jij bent. Waar jouw geest ook is, daar kun je aanbidden. Waar je ook eerlijk en waarachtig bent, daar kun je aanbidden, want God is daar ook. Hij is niet gebonden aan deze plaatsen, en dat is maar goed ook, want deze plaatsen zouden binnenkort verwoest en vernietigd worden. Het is dus eigenlijk nooit om de locatie gegaan. In het Oude Testament leek het daar misschien wel op, omdat de rituelen en dergelijke behoorlijk belangrijk waren als les, als een soort aanschouwelijke les over Christus. Maar God heeft altijd mensen ontmoet waar ze nederig waren, waar ze eerlijk waren, waar ze zich aan Hem onderwierpen, waar ze Hem liefhadden. Daar is Hij altijd geweest, en die soort aanbidding heeft Hij altijd aanvaard. Jozef was een slaaf in Egypte en God was daar. Jozef was niet in Jeruzalem.

Abraham was in Babylon toen God hem ontmoette. Mozes is nooit naar Jeruzalem gegaan, maar God was met hem in de woestijn en overal waar hij ging. Dus God is overal waar mensen zijn wier hart naar Hem uitgaat.

Jezus zegt dus eigenlijk: Ik ben blij dat Ik je van dit misverstand kon afhelpen, want je bent gescheiden geweest van God, en je hebt deze kwestie van jouw zonde onopgelost gelaten omdat je verlamd was door besluiteloosheid over welke kant je op moest gaan. Maak je geen zorgen over geen van beide plaatsen. Zorg dat je hart in orde is. Kom gewoon oprecht en eerlijk tot God, met heel je hart.

9

Ik ben het: Jezus openbaart Zich als Messias

En de vrouw zei tegen Hem:

De vrouw zei tegen Hem: Ik weet dat de Messias komt (Die Christus genoemd wordt); wanneer Die gekomen zal zijn, zal Hij ons alles verkondigen.

JOHANNES 4:25

Zoals ik al zei, kan het zijn dat ze Hem een beetje aan het uitlokken was om te zien of Hij zou zeggen dat Hij de Messias was. Als dat zo was, dan heeft Hij haar niet teleurgesteld. Jezus zei tegen haar:

Jezus zei tegen haar: Ik ben het, Die met u spreek.

JOHANNES 4:26

En zoals ik de vorige keer al zei, is zij de enige persoon van wie we weten dat Jezus die uitspraak zo duidelijk tegen haar deed.

Veel mensen beseffen niet dat Jezus nooit publiekelijk heeft verklaard dat Hij de Messias was. Soms, wanneer je mensen erop probeert te wijzen dat Jezus de Messias is omdat Hij zoveel profetieën over de Messias heeft vervuld die in het Oude Testament zijn uitgesproken, zegt een scepticus weleens: nou, weet je, Hij wilde gewoon dat mensen dachten dat Hij de Messias was. Hij wist wat de profeten over de Messias

zeiden, dus regelde Hij het zo dat Hij dingen deed zoals men van de Messias verwachtte, en zo overtuigde Hij mensen ervan dat Hij de Messias was door deze profetieën kunstmatig te vervullen. Het enige probleem daarmee is dat het veronderstelt dat Jezus op de een of andere manier mensen ervan wilde overtuigen dat Hij de Messias was. Ik bedoel, dat is de enige manier waarop die verklaring ook maar enigszins steek zou houden. Als Jezus iemand was die, ook al was Hij niet de Messias, wilde dat mensen dachten dat Hij het was, dan zou Hij dat kunnen doen. Behalve dat Hij dat waarschijnlijk niet zou doen, want de dingen die Jezus deed waren niet de dingen waarvan mensen dachten dat de Messias die zou doen. Als Hij een bedrieger was die mensen probeerde te overtuigen dat Hij de Messias was, dan zou Hij waarschijnlijk dingen hebben gedaan die men van de Messias verwachtte. In plaats daarvan deed Hij juist dingen die men niet verwachtte. Hij zou waarschijnlijk hebben geleken op al die andere valse messiassen die gekomen en gegaan zijn, die allemaal hetzelfde deden, namelijk proberen het volk van Israël te mobiliseren om de Romeinen eruit te gooien. Dat is wat men van de Messias verwachtte, en Jezus ondernam geen enkele stap in die richting. En in Johannes hoofdstuk 6, vers 15, toen Jezus zag dat de menigten die Hij gevoed had Hem met geweld wilden grijpen om Hem koning te maken, stuurde Hij hen weg en verborg Zich, omdat dat niet was waar het Hem om ging. Dat was wat zij dachten dat de Messias zou moeten zijn. Dat was niet waar het Hem om ging.

Jezus gedroeg Zich helemaal niet zoals iemand zich zou gedragen die een bedrieger was en probeerde mensen ervan te overtuigen dat hij de Messias was. Er zijn er velen van die geweest, en geen van hen handelde zoals Hij deed. Zij deden allemaal wat de mensen dachten dat de Messias moest zijn. Jezus deed wat de Schrift zei dat de Messias zou doen. Maar meer nog, er is nergens in de Bijbel bewijs te vinden dat Jezus ooit heeft geprobeerd iemand ervan te overtuigen dat Hij de Messias was. Hij vertelde het niet eens aan Zijn discipelen. Hij vroeg hun:

10

Petrus en Kajafas: erkenning van de Messias

Wie zeg jij dat Ik ben?

En toen één van hen zei:

Simon Petrus antwoordde en zei: U bent de Christus, de Zoon van de levende God.

MATTHEÛS 16:16

zei Hij: 'Fijn dat je dat goed had, ik wist niet zeker of je het door had.' Hij bevestigde het, maar Hij verklaarde nooit publiekelijk: 'Ik ben de Messias, volg Mij.' Hij zei wel:

Ik ben de goede Herder; de goede herder geeft zijn leven voor de schapen.

JOHANNES 10:11

en dergelijke dingen, die mensen konden verbinden met het idee van de Messias. Maar we hebben geen enkel verslag van Jezus die publiekelijk Zijn Messiasschap aankondigde. Hij bevestigde het wel, zoals ik al zei, bij Caesarea Filippi, toen Petrus zei:

U bent de Messias.

En Hij bevestigde het ook onder ede tijdens het proces voor Kajafas. Kajafas zei:

Maar Hij zweeg en antwoordde niets. Opnieuw stelde de hogepriester Hem een vraag, en zei tegen Hem: Bent U de Christus, de Zoon van de Gezegende?

MARKUS 14:61

En hij bezwoer Hem in de naam van God, omdat Jezus tot dan toe geweigerd had te antwoorden. En omdat Hij de naam van God wilde eren, in wiens naam Hij onder ede was gesteld, zei Hij:

Dat ben Ik.

Ja, dat ben Ik.

Dus voor zover we weten heeft Jezus drie keer beleden dat Hij de Messias was. Twee keer, wanneer iemand anders het zei, bevestigde Hij het. Dit is de enige keer dat Hij het daadwerkelijk uitsprak tegen iemand: Ik ben de Messias. Dus dat doet mij toch denken

dat deze vrouw niet zomaar een doorsnee, zondige, cynische, halfgeïnteresseerde persoon was. Jezus openbaarde Zich aan haar op manieren waarop Hij Zich niet eens aan Zijn apostelen openbaarde. En Hij werpt Zijn parels niet voor de zwijnen, dus Hij moet haar niet als zodanig beoordeeld hebben. Hij moet gezien hebben dat zij een persoon was met een oprechte dorst, met oprechte integriteit, met een oprecht verlangen.

11

Het karakter van de Samaritaanse vrouw

Commentatoren en predikers hebben haar vaak afgeschilderd als iets anders dan een oprecht en eerlijk persoon. Als de enige reden daarvoor haar huwelijksgeschiedenis is, dan is dat niet eerlijk. Dat christenen haar op die basis zo beoordelen, is naar mijn idee typerend voor religieuze mensen. Zij denken dat de meest oneerlijke mensen degenen zijn die schandalige zonde in hun leven hebben. En ongetwijfeld denken ze dat de echt eerlijke mensen degenen zijn die in de kerk zitten. Dat is niet per se wat ik heb ondervonden dat waar is, en ik denk ook niet dat Jezus dat als waar heeft ondervonden. Hij ontdekte dat de grootste huichelaars zich in de kerk bevonden, de Farizeeën. De mensen die eerlijk waren over wie ze waren, waren de tollenaars en de prostituees en de zondige vrouwen en de mensen die uitgestoten van de samenleving waren.

Het lijkt mij dat onze religieuze conditionering ons ertoe brengt te denken dat wij, religieuze mensen, de betere mensen zijn omdat wij de schandalige dingen niet doen. Maar in werkelijkheid geeft het Nieuwe Testament de indruk dat wij die geen schandalige dingen doen, niet altijd beter zijn dan zij die dat wel doen. En in sommige opzichten zijn wij misschien oneerlijker, doen we meer alsof, zijn we misschien trotser op onszelf dan deze mensen zijn. Deze mensen zijn vaak gebroken mensen. Niet altijd — ik bedoel, zij kunnen ook trots zijn. Maar er is geen reden om te geloven dat deze vrouw iets anders was dan een eerlijke ziel, hongerig naar God, een gevallen vrouw, een vrouw met een tragisch verleden.

We weten niet hoeveel daarvan haar schuld was. Vijf huwelijken liepen stuk, maar we lezen nergens dat het haar schuld was. We denken soms: oh, een gescheiden vrouw, dat is heel erg. Nu, echtscheiding is inderdaad heel erg, maar niet elke gescheiden

persoon is heel erg. We vergeten dat echtscheiding een misdaad is, en zoals de meeste misdaden heeft het een slachtoffer en een dader. Het is een misdaad. Het is meineed. Als je in andere omstandigheden meineed pleegde, zou je daarvoor voor de rechter kunnen worden vervolgd. De enige misdaad waar de rechtbanken zich niets van aantrekken, is de misdaad tegen het huwelijk. Het maakt hun niets uit als je daar je eed breekt. Het maakt hun niets uit als je in die situatie levens verwoest. Verwoest je in elke andere situatie levens, dan vervolgen ze je. Verwoest je het leven van je echtgenoot, van je kinderen, van je familieleden, dan kan het de rechtbanken niets schelen. Ze zullen je zelfs helpen. Ze effenen de weg voor je, helemaal tot het einde. Ze laten zelfs de echtgenoot die bezwaar maakt het proces niet vertragen. En het is crimineel. Echtscheiding is crimineel.

Maar zoals bij de meeste criminele zaken -- in een criminele situatie zijn er twee partijen, en meestal is de een het slachtoffer en de ander de dader. Dat geldt vrijwel altijd bij het uiteenvallen van een huwelijk. Soms zeggen mensen: nou, bij een echtscheiding is er geen onschuldige partij. Onzin. De echtscheiding tussen God en Israël -- was Hij geen onschuldige partij? Hosea en Gomer -- was Hosea geen onschuldige partij? De moeilijkheden die Christus heeft met Zijn bruid -- is Hij geen onschuldige partij? Waar in de Bijbel staat dat er geen onschuldige partijen zijn? Wat ik lees, is dat degene die zijn vrouw zonder grond verstoot, de schuldige partij is. Hij heeft een misdaad tegen haar begaan.

En deze vrouw was gescheiden, maar we weten niet dat zij de misdadiger was. Ze kan het slachtoffer zijn geweest. Ze kan onberispelijk zijn geweest tot aan de zesde relatie, toen ze besloot dat het huwelijk voor haar gewoon niet werkte. En zoals ik eerder al zei, ik had het huwelijk misschien eerder opgegeven, misschien al na vier huwelijken, weet je wel. Maar zij ging het vijfde aan. Toch was zij iemand die maar moeilijk het huwelijk wilde opgeven. Ze was blijkbaar een eeuwige optimist -- nou ja, niet helemaal eeuwig, maar langdurig.

Dit is dus de vrouw die Jezus evangeliseerde, en haar reactie op Hem was niet zomaar ontvankelijk, maar uitbundig. En hier komen we bij het nieuwe materiaal in vers 27. Dat was allemaal nog maar de herhaling. Ik zou het niet eens allemaal herhalen als ik geen nieuwe punten had die ik wilde maken, die nog niet eerder gemaakt waren. En er

is altijd meer. Ik zou hier op terug kunnen komen en nog meer punten naar voren kunnen brengen, maar dan zou ik sommige daarvan moeten herhalen om het geheel samen te binden.

12

De discipelen keren verbaasd terug

Herhaal er een paar om het geheel samen te binden. Het nieuwe materiaal begint dus bij vers 27.

En op dat moment kwamen Zijn discipelen en zij verwonderden zich dat Hij met een vrouw sprak. Toch zei niemand: Wat zoekt U? of: Wat spreekt U met haar?

JOHANNES 4:27

Dat was niet gebruikelijk, zeker niet voor een rabbijn. Het was niet alleen in het algemeen twijfelachtig voor een man om in het openbaar met een vrouw te spreken, zelfs met zijn eigen vrouw, maar rabbijnen in het bijzonder waren ervan overtuigd dat het onderwijzen van vrouwen zinloos was. Niet immoreel, gewoon tijdverspilling. Vrouwen waren niet slim genoeg om te leren. Zo dachten de rabbijnen erover. Sterker nog, ze zeiden het ook echt. Vrouwen hebben gewoonweg niet het verstandelijke vermogen om de wet te begrijpen. Dus rabbijnen onderwezen alleen mannen. Blijkbaar hadden ze nooit geprobeerd te ontdekken hoeveel vrouwen konden leren, want in onze tijd zien we dat vrouwen doctoraten in de theologie kunnen behalen, en in elk ander vak dat ze maar willen. Maar de rabbijnen hadden dit fundamentele vooroordeel. En Jezus was een rabbijn. En de discipelen waren verbaasd dat Hij een vrouw onderwees of met haar sprak. Dat deden rabbijnen, of de meeste mannen, gewoon niet.

-- dat wil zeggen, geen van de discipelen zei --

Dat is, tegen haar.

Tegen Hem. De New King James schrijft daar 'wat zoek je?' met een hoofdletter voor 'je' -- in het Engels 'You' met een hoofdletter. Maar in het Grieks staat geen hoofdletter, en het is duidelijk dat de New King James daarmee wil suggereren dat beide vragen aan Jezus gericht waren, of gericht zouden zijn geweest, als ze werkelijk waren uitgesproken. Maar zo is het niet. Niemand zei tegen de vrouw: wat wil je? Of tegen Jezus: waarom praat U met haar? Ze waren nieuwsgierig naar wat er gaande was, en ze hadden die vragen kunnen stellen, maar ze waren een beetje geïntimideerd. Ze vonden niet dat ze Jezus echt moesten uitdagen, of de vrouw die Jezus zelf blijkbaar ook niet had uitgedaagd. Dus lieten ze het gewoon rusten.

13

De vrouw getuigt in de stad

De vrouw nu liet haar waterkruik staan en ging weg naar de stad en zei tegen de mensen: Kom, zie Iemand Die mij alles gezegd heeft wat ik gedaan heb; zou Híj niet de Christus zijn?

JOHANNES 4:28-29

Iemand vroeg eerder waarom zij tegen de mannen sprak en misschien niet tegen de vrouwen. Sommige vertalingen veranderen 'mannen' in 'mensen', omdat ze erkennen dat 'mannen' vaak gewoon een algemene term is voor mensen, en niet per se betekent dat ze haar opmerkingen beperkte tot mannen. Al is het heel goed mogelijk dat ze op de meeste momenten van de dag alleen mannen buiten zou aantreffen. Vrouwen zouden thuis zijn met hun huishoudelijke taken en dergelijke. Dus als ze op straat was, zouden mannen de belangrijkste mensen zijn die ze tegenkwam, misschien op bepaalde momenten van de dag zelfs de enige. Het kan dus zijn dat het alleen mannen waren, maar ik denk dat ze in feite tegen iedereen sprak die ze kon vinden, en het kunnen zowel mannen als vrouwen zijn geweest. Het is eigenlijk niet belangrijk. Als de mannen naar Jezus zouden komen, zouden de vrouwen volgen, en zou het hele gezin van Hem leren.

Er staat dat ze tegen hen zei:

Kom, kijk naar een Man die me alles verteld heeft wat ik ooit gedaan heb. Zou dit de Christus kunnen zijn?

Dat is ongetwijfeld een beetje overdreven. Wij denken niet dat Hij haar alles verteld heeft wat ze ooit gedaan had, maar ze was enthousiast. En toen ze zei "zou dit de Christus kunnen zijn?" -- dat betekent de Messias. Er staat verder:

Zij dan gingen de stad uit en kwamen naar Hem toe.

JOHANNES 4:30

Ze namen haar dus werkelijk serieus. Dit lijkt ook in te gaan tegen het idee dat ze een soort sociale paria was, een onaanraakbare in die samenleving die sociaal contact meed of iets dergelijks. Deze mensen leken geen enkel probleem te hebben met haar getuigenis of haar inschatting dat Jezus misschien de Messias was. Blijkbaar dachten ze: nou, misschien is Hij het wel. Laten we gaan kijken.

14

Voedsel en het letterlijk nemen van woorden

Ondertussen drongen Zijn discipelen bij Hem aan en zeiden:

En intussen vroegen de discipelen Hem: Rabbi, eet toch iets.

JOHANNES 4:31

Maar Hij zei tegen hen:

Maar Hij zei tegen hen: Ik heb voedsel te eten waarvan u geen weet hebt.

JOHANNES 4:32

Daarop zeiden Zijn discipelen tegen elkaar:

De discipelen dan zeiden tegen elkaar: Iemand heeft Hem toch niet te eten gebracht?

JOHANNES 4:33

De ironie hier is dat ze precies dezelfde vergissing maken als de vrouw. Hij had het over water en dorst, en zij dacht: oh, U bedoelt echt water. Hij zei dat Hij voedsel had om te eten. Zij dachten dat Hij letterlijk voedsel bedoelde.

Eén van de thema's die door het Johannesevangelie heen lopen, lijkt mij, is dat Jezus vaak verkeerd begrepen werd door mensen die Hem al te letterlijk namen. Hij zei, in Johannes hoofdstuk 2:

Jezus antwoordde en zei tegen hen: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem laten herrijzen.

JOHANNES 2:19

En zij dachten dat Hij de echte tempel bedoelde. Ze zeiden:

De Joden zeiden dan: Zesenvestig jaar is aan deze tempel gebouwd, en Ú zult hem in drie dagen laten herrijzen?

JOHANNES 2:20

Maar Hij bedoelde iets anders. Tegen Nicodemus zei Hij:

Verwonder u niet dat Ik tegen u gezegd heb: U moet opnieuw geboren worden.

JOHANNES 3:7

Daarop zei Nicodemus, en nam Hem letterlijk:

Nicodemus zei tegen Hem: Hoe kan een mens geboren worden als hij oud is? Hij kan toch niet voor de tweede keer in de buik van zijn moeder ingaan en geboren worden?

JOHANNES 3:4

Hij zegt:

Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Als iemand niet geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk van God niet binnengaan.

JOHANNES 3:5

Hij zegt tegen de vrouw:

maar wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen. Maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een bron worden van water dat opwelt tot in het eeuwige leven.

JOHANNES 4:14

Zij zegt:

De vrouw zei tegen Hem: Heere, U hebt geen emmer en de put is diep; waar hebt U dan het levende water vandaan?

JOHANNES 4:11

En Hij zegt tegen de discipelen:

Maar Hij zei tegen hen: Ik heb voedsel te eten waarvan u geen weet hebt.

JOHANNES 4:32

En zij zeiden: oh, wie heeft U dan te eten gebracht? Wij waren er juist op uit om voedsel voor U te halen. Wij wisten niet dat er al voedsel dichterbij voorhanden was.

Mensen namen Hem voortdurend te letterlijk, zelfs Zijn eigen discipelen -- letterlijker dan Hij bedoeld had. En dat is iets belangrijks om te onthouden wanneer je bij iets als Johannes 6 komt. Hij zegt:

Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven, en Ik zal hem doen opstaan op de laatste dag.

JOHANNES 6:54

Want ongeveer vijftig procent van de mensen op deze planeet die zichzelf christen noemen, gelooft dat Hij het letterlijk had over het eten van Zijn letterlijke vlees en het drinken van Zijn letterlijke bloed.

En zij maken precies dezelfde vergissing die iedereen lijkt te maken met Jezus' woorden in het Johannesevangelie. Hij zegt iets wat niet letterlijk bedoeld is, en zij nemen het letterlijk. Dus zelfs hier, bij de discipelen -- Hij heeft het tegen de vrouw over dorst, en zij denkt aan fysieke dorst. Hij heeft het tegen de discipelen over honger, of voedsel, of het stillen van honger, en zij denken dat Hij het over letterlijk voedsel heeft. Dus net zoals Hij het aan haar moest uitleggen, moet Hij het ook aan hen uitleggen wat Hij bedoelde.

15

Mijn voedsel is de wil van God doen

Vers 34, Jezus zei tegen hen:

Jezus zei tegen hen: Mijn voedsel is dat Ik de wil doe van Hem Die Mij gezonden heeft en Zijn werk volbreng.

JOHANNES 4:34

Dat is wat mij enthousiast maakt. Dat is wat mij oplaadt. Dat is wat mij nieuwe energie geeft. Niet gewoon voedsel, maar het besef dat ik de wil van God aan het doen ben. Gewoon op het spoor zijn van de wil van God, zoals een speurhond op het spoor, en zeggen: ik voel dat mijn Vader hier iets voor mij te doen heeft. Ik ben ermee bezig. En opeens klopt mijn hart sneller. Ik ben opgewondener. Ik ben energiek. Daarvoor verveelde ik me eigenlijk een beetje. Hij ging zitten omdat Hij vermoeid was bij de put, na Zijn lange reis. Opeens is Hij klaar om te gaan, omdat iets Hem energie heeft gegeven. Iets heeft op dat moment de behoefte om te eten vervangen. Er gebeurt hier

iets als een adrenalinestoot. Iedereen die het voorrecht heeft gehad om in de bediening te staan die God hem gegeven heeft, en die uiteindelijk doet wat werkelijk de wil van God lijkt te zijn, weet hoe dat voelt. Je wilt bijna niet stoppen om te eten.

Maar Hij antwoordde en zei: Er staat geschreven: De mens zal niet van brood alleen leven, maar van elk woord dat uit de mond van God komt.

MATTHEÛS 4:4

En zodra je van dat brood gegeten hebt, wil je geen tijd meer nemen om ander soort brood te eten. Nu zijn er wel rustige periodes in de bediening, en dat is wanneer je wél eet. Maar Jezus was hier midden in iets bezig. Hier is een vrouw aan wie Hij getuigd heeft. Zij gaat de menigte ophalen. Hij ziet dat Hij nog les moet geven, moet evangeliseren, en Hij wil niet stoppen om een taco te eten. Hij wil dat opzij zetten voor later, omdat Hij alles voelt wat Hij nodig heeft in het besef dat Hij de wil van Zijn Vader doet.

16

De oogst is wit: zaaien en oogsten

Hij zegt, in vers 35:

Zegt u niet: Nog vier maanden, en dan komt de oogst? Zie, Ik zeg u: Sla uw ogen op en kijk naar de velden, want zij zijn al wit om te oogsten. En wie oogst, ontvangt loon en verzamelt vrucht voor het eeuwige leven, opdat zich samen verblijden zowel wie zaait als wie oogst. Want hierin is de spreuk waar: De één zaait, de ander oogst. Ik heb u uitgezonden om te oogsten waarvoor u zich niet hebt ingespannen; anderen hebben zich ingespannen en u hebt de vrucht van hun inspanning binnengehaald.

JOHANNES 4:35-38

Nu lijkt Jezus in deze passage te zinspelen op twee spreekwoordelijke uitdrukkingen die kennelijk al bekend waren. In vers 37 maakt Hij heel duidelijk dat Hij een soort gezegde aanhaalt dat bij hen bekend was — dat gezegde:

De één zaait en de ander oogst. Nou, dat is in dit geval waar, zegt Hij. In dit geval is dat gezegde waar: de één zaait en de ander maait. Het was als een spreekwoordelijke uitdrukking. En veel geleerden denken dat ook:

dat 'nog vier maanden en dan komt de oogst' een spreekwoordelijke uitdrukking was. In vers 35 zegt Hij: zeggen jullie niet — met andere woorden, is dit niet iets wat jullie vaak zeggen? Zeggen mensen dit niet vaak? Is dit niet als een gezegde, dat er nog vier maanden zijn en dan komt de oogst?

Dit zijn heel typische, Joodse spreekwoordelijke uitdrukkingen.

zou een manier zijn om te zeggen dat Rome niet op één dag gebouwd is. Met andere woorden: je zaait niet en hebt dan meteen de oogst. Je moet geduld hebben. Wie wacht, wordt beloond. Je krijgt niet de dag na het zaaien meteen oogst. Je moet wachten. Je moet de tijd erin steken. Het zijn vier maanden en dan komt de oogst. In een agrarische samenleving zou dat een heel bekend verschijnsel zijn, en het zou een voorbeeld worden voor veel andere dingen waar je zo'n gezegde voor zou kunnen gebruiken, waarbij sommige dingen gewoon tijd kosten.

Sommige geleerden denken dat dit een aanhaling van een spreekwoord was, maar anderen menen dat Hij bedoelde dat het op dat moment werkelijk nog vier maanden tot de oogsttijd was. Dat zou dit verhaal dan plaatsen rond december of januari, vier maanden vóór het oogstseizoen. Dus sommigen denken dat dit is wat Hij bedoelt. Maar in elk geval zegt Hij dat dit spreekwoord hier eigenlijk niet van toepassing is. Je zou geneigd kunnen zijn te zeggen dat er nog vier maanden zijn en dan komt de oogst, maar Ik zeg jullie dat hier meteen een oogst is. Die komt niet pas over vier maanden, zelfs al is het januari. Of als je gewend bent te zeggen dat dingen niet zo snel gaan, dat er vier maanden zitten tussen zaaitijd en oogst — welnu, dat is in dit geval niet waar. Ik heb net het zaad geplant, en kijk, daar komt de oogst al aan. Denk niet dat dit niet dringend is. De oogst is al wit. De velden zijn wit en klaar voor de oogst.

17

Verschillende gaven bij zaaien en oogsten

Het is zelfs mogelijk dat de mensen, terwijl Hij dit zei, zichtbaar vanuit de stad kwamen aanlopen samen met de vrouw, gekleed in hun gebruikelijke witte gewaden. Vooral de mannen droegen dat; vrouwen droegen doorgaans kleurrijkere gewaden. En hier komt deze massa in het wit geklede mensen aan. Hij zegt: kijk, de velden zijn wit en klaar voor de oogst, en we moeten niet denken dat we dit kunnen uitstellen. Hij was niet van plan te stoppen om te eten terwijl er iets zo dringends was als deze oogst. En Hij zegt:

Ik stuur jullie erop uit om ook te oogsten Nu is er een gezegde dat de één zaait en de ander maait. Dat gezegde was heel goed mogelijk een spreekwoord dat zoiets betekende als: je kunt niet alles zelf doen. Sommige van de belangrijke dingen die je doet, zijn al begonnen door generaties vóór jou, en jij komt in hun arbeid terecht en zet die voort.

Dat spreekwoord zou in dit geval inderdaad waar zijn. Hij zegt:

Ik heb u uitgezonden om te oogsten waarvoor u zich niet hebt ingespannen; anderen hebben zich ingespannen en u hebt de vrucht van hun inspanning binnengehaald.

JOHANNES 4:38

Welke anderen? Nou, Hijzelf, om te beginnen — Hij had net dat zaad in die vrouw geplant, en nu kwam er al een oogst aan. Ook Johannes de Doper had op dit veld gezaaid. Hij had niet ver hiervandaan gedoopt, en deze mensen hadden ongetwijfeld gehoord dat hij predikte. Misschien zelfs de Wet van Mozes en een deel van het getuigenis van het Oude Testament waar de Samaritanen naar luisterden — dat was een arbeid die zaden plantte die water kregen. Hoe dan ook, Hij zegt: jullie komen precies op oogsttijd aanlopen. Anderen hebben vóór jullie geplant, maar jullie mogen oogsten.

Dat geldt natuurlijk ook voor evangelisatie vandaag de dag. Sommige mensen zijn zaaiers en krijgen bijna nooit te zien dat iemand tot bekering komt. Ze zijn altijd zaadjes aan het planten, folders aan het uitdelen, aan het getuigen, trouw probeerend de Heere met mensen te delen, en ze zien eigenlijk nooit iemand echt tot bekering komen. Veel van die mensen komen waarschijnlijk later tot bekering door de inspanningen van iemand anders. Er zijn mensen die de gave van het zaaien hebben, en anderen die de gave van het oogsten lijken te hebben. Jezus zegt: jullie hebben deze zaden niet gezaaid, maar er is hier al een oogst voor jullie om binnen te halen. Iemand anders heeft dat andere deel van het werk gedaan, maar ook jullie hebben een deel van het werk te doen.

Zo werkt het ook in het lichaam van Christus. Er zijn verschillende gaven, verschillende roepingen, verschillend werk te doen. De hand doet niet hetzelfde werk als het oog of de voet. Zo is het ook in de evangelisatie: soms is het winnen van een ziel een langdurig proces, waar veel mensen aan bijdragen. Het kan zijn dat iemand die in een christelijk gezin is opgevoed later het geloof verlaat. Als hij later terugkomt, is dat vaak te danken aan het zaaien dat zijn ouders deden toen hij jong was. Dat komt hem later echt achterna wanneer hij op latere leeftijd met God moet afrekenen. Iemand anders oogst hem misschien, maar zijn ouders hebben jarenlang in zijn leven gezaaid. En dat is wat Jezus hier zegt dat op dit moment het geval is in Samaria.

18

De Samaritanen nodigen Jezus uit

Veel van de Samaritanen uit die stad geloofden in Hem vanwege het woord van de vrouw die getuigde:

En velen van de Samaritanen uit die stad geloofden in Hem om het woord van de vrouw, die getuigde: Hij heeft alles tegen mij gezegd wat ik gedaan heb.

JOHANNES 4:39

Dat wil zeggen, hun aanvankelijke geloof was gebaseerd op haar getuigenis. Maar er staat dat toen de Samaritanen bij Hem gekomen waren, ze Hem dringend vroegen om bij hen te blijven, en Hij bleef daar twee dagen. Dat de Samaritanen een Joodse leraar uitnodigden om bij hen te blijven, zonder te verwachten dat Hij hun gewoon zou vertellen hoe goddeloos ze als Samaritanen waren, betekent dat Hij echt hun vertrouwen had gewonnen. De Samaritanen zouden nooit een Joodse rabbi uitnodigen om bij hen te komen onderwijzen, want de rabbi's waren zo eigengerechtig en voelden zich in hun eigen denken zo ver boven de Samaritanen verheven dat dit volledig zou blijken -- ze zouden hun gehoor gewoon de les lezen en hard veroordelen, zoals sommige predikers doen. Zo werd van een Joodse rabbi verwacht dat hij zich tegenover Samaritanen zou gedragen. Maar blijkbaar dachten zij niet dat Jezus dat zou doen, en blijkbaar deed Hij dat ook niet.

Sommige mensen stellen zich Jezus voor als dat soort prediker. Ik veronderstel dat predikers die zelf dat soort prediker zijn, Jezus ook zo voorstellen, omdat mensen de neiging hebben om Jezus naar hun eigen beeld om te vormen. En vooral mensen die boos zijn op zondaars, denken altijd dat Jezus boos is op zondaars. Ze vergeten dat Hij in de Bijbel nooit kwaad wordt afgebeeld tegenover zondaars. Hij is boos op religieuze mensen. Hij is altijd vriendelijk tegenover zondaars. De religieuze mensen wilden Hem doden omdat Hij een vriend van zondaars werd genoemd. Niet veel evangelische predikers lopen tegenwoordig het risico zo genoemd te worden, want ze prediken meer tegen zondaars dan tegen de religieuze schijnheiligheid in hun eigen midden. Daarin zijn ze in hun bediening het tegenovergestelde van Jezus.

Deze mensen zagen blijkbaar niet in Jezus wat ze in de gewone rabbi zouden zien -- een eigengerechtige, beterwetende, kritische, veroordelende beoordelaar van hen. In plaats daarvan hadden ze zin om Hem te vragen te blijven en nog wat langer met hen te praten. Net zoals de prostituees en tollenaars en andere zondaars deden, nodigden zij Hem uit om te eten en tijd met hen door te brengen. Zij hadden honger, zij waren ziek en hadden een arts nodig. Deze mensen hadden dorst en hadden levend water nodig, en dat wisten ze. Jezus leek degene die dat kon geven. Hij had niet de scherpte die veel eigengerechte predikers zouden hebben tegenover mensen die als zo compromitterend werden beschouwd.

19

Zaligmaker van de wereld

Nog veel meer geloofden vanwege Zijn eigen woord. We zien dus in vers negenendertig dat velen van hen geloofden vanwege het woord van de vrouw, en nadat Hij daar twee dagen was geweest, geloofden er nog veel meer vanwege Zijn woord, zodat ze tegen de vrouw zeiden:

en zij zeiden tegen de vrouw: Wij geloven niet meer om wat u zegt, want wijzelf hebben Hem gehoord en weten dat Híj werkelijk de Zaligmaker van de wereld is, de Christus.

JOHANNES 4:42

Zij had immers gezegd:

Kom, zie Iemand Die mij alles gezegd heeft wat ik gedaan heb; zou Híj niet de Christus zijn?

JOHANNES 4:29

En zij hadden gedacht: nou, laten we het maar controleren. En nadat ze Hem twee dagen gehoord hadden, zeiden ze: ja, dat weten we nu zelf. Niet omdat jij het zei, maar omdat we nu zelf rechtstreeks contact hebben gehad. En Hij is niet alleen de Christus, wat de Zaligmaker van de Samaritanen zou zijn in hun eigen religie, of de Zaligmaker van de Joden in de religie van de Joden, maar Hij is de Zaligmaker van de wereld. Deze uitdrukking komt maar op één andere plaats in de Bijbel voor, Zaligmaker van de wereld. Dat is in 1 Johannes 4:14. En Johannes, natuurlijk dezelfde schrijver als hier, gebruikt die uitdrukking als volgt:

En wij hebben gezien en getuigen dat de Vader de Zoon gezonden heeft als Zaligmaker van de wereld.

1 JOHANNES 4:14

in 1 Johannes 4:14. Maar 'Zaligmaker van de wereld' staat in tegenstelling tot Zaligmaker van dit volk of deze religieuze groep, de Samaritanen of de Joden of iemand dergelijks. Nee, Hij breidt Zich uit. Hijzelf is een Jood, maar Hij is hier om ons Samaritanen ook te redden. Hij is niet bekrompen, Hij is niet vreemdelingenhatend en Hij is niet racistisch. Hij is er voor de hele wereld, ons inbegrepen.

20

Mentaal geloof versus persoonlijke kennis

Hun uitspraak in vers 42 is nu heel diepgaand en illustreert iets wat mensen die al lang met religie te maken hebben, moeten onthouden. En dat is het volgende: iemand kan van kindsbeen af in aanraking zijn gekomen met de christelijke waarheid, zelfs aan het Evangelie zelf, en het uit het hoofd geleerd hebben, en toch nooit persoonlijk contact met Jezus hebben gehad. Ze geloven op een bepaald niveau omdat ze het gehoord hebben van mensen die ze geloofwaardig vinden, omdat ze misschien zelfs christelijke apologetiek op een overtuigende manier hebben horen presenteren. Ze zijn misschien tot de conclusie gekomen dat God en Jezus realiteiten zijn waarvoor uitstekend bewijs bestaat, maar ze hebben nooit echt met Hem te maken gehad, nooit rechtstreeks contact met Hem gehad, en hun geloof is niets meer dan een academische zaak. Toch is het zo gemakkelijk voor een academisch geloof om zich voor te doen als het echte geloof, want als je zegt: geloof je in Jezus? Mensen met een academisch geloof zeggen altijd: natuurlijk. En daarmee is het onderzoek min of meer afgelopen. Natuurlijk geloof ik. Ik ken alle feiten. Jezus, Zoon van God, stierf voor mijn zonden, stond op uit de dood, voer op naar de hemel. Hij komt terug. Ik geloof in de maagdelijke geboorte. Ik geloof in de verzoening door bloed. Ik geloof al die dingen. En je kunt inderdaad al die dingen geloven zonder ooit ook maar het geringste contact met Jezus te hebben gehad. Je kunt in aanraking komen met informatie over Jezus, er geen weerstand tegen bieden en zeggen: oké, dat neem ik aan. Maar rechtstreeks contact met Jezus brengt een andere mate van overtuiging, een andere mate van zekerheid, een andere diepte van geloof.

En dat is iets wat het Evangelie van Johannes vaak vermeldt. In hoofdstuk 2 vermeldde hij dat velen in Jezus geloofden omdat ze de wonderen zagen, maar Hij vertrouwde Zich niet aan hen toe omdat Hij hen niet vertrouwde. Ze geloofden, maar niet op een

manier die Hem het vertrouwen gaf om Zich kwetsbaar voor hen op te stellen. Later, in hoofdstuk 8, staat er dat Jezus tegen de Joden zei die in Hem geloofden:

Jezus dan zei tegen de Joden die in Hem geloofden: Als u in Mijn woord blijft, bent u werkelijk Mijn discipelen,

JOHANNES 8:31

En in het gesprek dat daarop volgde, eindigen ze met te zeggen:

De Joden dan antwoordden en zeiden tegen Hem: Zeggen wij niet terecht dat U een Samaritaan bent en door een demon bezeten bent?

JOHANNES 8:48

En Hij zei:

U bent uit uw vader de duivel, en wilt de begeerten van uw vader doen; die was een mensenmoordenaar van het begin af, en staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij vanuit wat van hemzelf is, want hij is een leugenaar en de vader van de leugen.

JOHANNES 8:44

Welnu, dit zijn de mensen die begonnen met te zeggen dat ze Hem geloofden. Dit gesprek begon tussen Jezus en de Joden die Hem geloofden, en het eindigt ermee dat Hij hun vertelt dat ze kinderen van de duivel zijn. Het is duidelijk dat er heel veel verschillende gradaties van geloof zijn, en sommige daarvan brengen je niet in een relatie met God omdat ze slechts een academische instemming met feiten zijn. Maar vertrouwen op de persoon van Jezus Christus brengt mensen in een relatie met Hem. En dat is wat deze mensen deden.

En er zijn zoveel mensen die zijn opgegroeid in een christelijk gezin of hun hele leven vertrouwd zijn geraakt met de christelijke waarheid, en ze nemen gewoon aan dat ze Jezus kennen omdat ze zich niet realiseren dat er meer te kennen valt dan de feiten

over Jezus. Ze denken dat wanneer ze andere mensen horen getuigen over het kennen van Jezus, die alleen weten wat zij zelf al weten. Het is zo gemakkelijk voor een louter mentaal geloof om zich voor te doen als het echte geloof, en om je af te sluiten voor het zoeken naar iets wat er mogelijk nog ontbreekt. Deze mensen kwamen tot kennis niet omdat het hun verteld werd, maar omdat ze er rechtstreeks mee in aanraking waren gekomen. Ze kenden Jezus anders dan van horen zeggen. Ze kenden Hem inmiddels door persoonlijke kennismaking, en ze geloofden op een ander niveau.

21

Van horen zeggen naar persoonlijke openbaring

Dit is eigenlijk hetzelfde met de apostelen, althans met Petrus, die waarschijnlijk niet veel verschilde van de anderen. Toen Jezus bij Caesarea Filippi zei:

Hij zei tegen hen: Maar u, wie zegt u dat Ik ben?

MATTHEÛS 16:15

En hij zei:

Simon Petrus antwoordde en zei: U bent de Christus, de Zoon van de levende God.

MATTHEÛS 16:16

Jezus zei:

En Jezus antwoordde en zei tegen hem: Zalig bent u, Simon Barjona, want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is.

MATTHEÛS 16:17

Maar wat interessant is: vlees en bloed had het hem in feite wél geopenbaard. We zagen namelijk in Johannes hoofdstuk 1 dat zijn broer Andreas naar Simon (dat is Petrus) rende toen hij Jezus had ontmoet, en zei:

Deze vond als eerste zijn eigen broer Simon en zei tegen hem: Wij hebben de Messias gevonden, wat vertaald wordt als de Christus.

JOHANNES 1:41

Het allereerste wat Petrus ooit over Jezus hoorde, voordat hij Hem ooit met eigen ogen zag, was dat Jezus de Messias was, en hij hoorde het van zijn eigen broer. Maar Jezus zegt hier, wanneer Petrus zegt dat Hij de Messias is, dat vlees en bloed hem dat niet geopenbaard heeft. Dat hij dat niet van een mens geleerd had. Nu ontkent Jezus niet dat Petrus het van een mens gehoord had. Hij had het alleen niet van een mens geleerd. Hij hoorde het van mensen, maar hij moest tot een punt komen waarop het niet meer vlees en bloed was. Het was de Vader die het hem openbaarde; hij moest een persoonlijke, innerlijke openbaring krijgen van wie Jezus was, om te komen tot de plaats waar hij op dit punt was.

En dus is het in het Evangelie van Johannes, en in de Bijbel in het algemeen, duidelijk dat er een soort geloof is dat louter mentaal is, een soort kennis die van horen zeggen is. En dan is er nog iets anders, iets dat meer normatief is, iets dat meer is wat het christendom werkelijk is, en dat is persoonlijke kennis, directe persoonlijke kennis van Jezus Christus. En deze mensen illustreren dat, want ze geloofden eerst omdat het hun verteld werd, zoals de meeste mensen. Zo komen de meeste mensen tot een aanvankelijke staat van geloof. Ze horen iets en het is geloofwaardig voor hen. Maar daarna ontdekten ze dat het waar was door directe kennismaking met Jezus. En dat is wat ieder mens uiteindelijk moet doen.

We komen hierop terug en maken dit hoofdstuk af.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Johannes 4:9
- Johannes 4:10
- Johannes 4:11
- Johannes 4:12

- Johannes 4:13-14
- Johannes 4:15
- Johannes 4:17-18
- Johannes 4:19
- Johannes 1:48
- Deuteronomium 18:15
- Johannes 1:19-21
- Johannes 4:25
- Johannes 4:21
- Johannes 4:23
- Johannes 4:24
- Johannes 4:22
- Johannes 4:26
- Mattheüs 16:16
- Johannes 10:11
- Markus 14:61
- Johannes 4:27
- Johannes 4:28-29
- Johannes 4:30
- Johannes 4:31
- Johannes 4:32
- Johannes 4:33
- Johannes 2:19
- Johannes 2:20
- Johannes 3:7
- Johannes 3:4
- Johannes 3:5
- Johannes 4:14
- Johannes 6:54
- Johannes 4:34
- Mattheüs 4:4
- Johannes 4:35-38
- Johannes 4:38
- Johannes 4:39
- Johannes 4:42

- Johannes 4:29
- 1 Johannes 4:14
- Johannes 8:31
- Johannes 8:48
- Johannes 8:44
- Mattheüs 16:15
- Mattheüs 16:17
- Johannes 1:41

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.